

Ministarka Sanja Damjanović o godini za nama i planovima u narednoj

Prioritet projekti koji će zadržati naučnike

Presjek konkursa za doktorska istraživanja i za inovativne projekte zapošljavanja je 40-ak mladih i visokokvalifikovanih ljudi, ali i značajno dodatno ulaganje privrednog sektora u nauku i inovacije, jer su u sve inovativne projekte uključeni upravo oni – naglasila je ministarka nauke Sanja Damjanović

Naučno-istraživački bilateralni programi

POBJEDA: U partnerstvu sa nekoliko država odobreno nam je čak 107 naučno-istraživačkih projekata. Šta našim istraživačima saradnja sa naučnicima iz drugih država može donijeti?

DAMJANOVIĆ: Bilateralna naučna saradnja je za sve naučnike veoma cijenjen oblik podrške djelatnosti, iako se ne radi o značajnim finansijskim sredstvima. Bilateralna otvara puteve razmjene ideja i kreiranja prilika za veće istraživačke projekte. Zadovoljna sam što smo s Italijom prvi put ušli u realizaciju i većih projekata na bilateralnoj osnovi (program „Projekti od velikog značaja“), a kad bismo imali više ljudi u našem Ministarstvu slične inicijative mogli bismo da pokrećemo i sa drugim zemljama.

PODGORICA – Najvećim uspjehom u 2018. godini ministarka nauke Sanja Damjanović smatra kreiranje dva nova konkursa – za doktorska istraživanja i za inovativne projekte, čija je vrijednost 1.500.000 eura i koji su dali izuzetne kandidate.

Ono što je obilježilo godinu za nama, u resoru na čijem je čelu, je zapošljavanje, u okviru ovih projekata, 40-ak mladih i visokokvalifikovanih ljudi, kao i značajno dodatno ulaganje privrednog sektora u nauku i inovacije.

Prva žena resora za nauku prošle godine je sa svojim timom kreirala inoviranu Strategiju za naučno-istraživačku djelatnost, u kojoj je, između ostalog, predviđena platforma za mlade ljude koja će im omogućiti da se u potpunosti posvete istraživanjima, što je temelj naučno-istraživačkog razvoja naše države, te i način da se zadrže ovdje. Ministarka Damjanović u intervjuu za Pobjedu ocjenjuje da će realizacija odobrenih projekata dovesti do značajnog pomaka u nauci i inovacijama u našoj državi, a kroz neko vrijeme i do kritične mase koja može da pokrene novi ciklus u privredi, kao i široj društvenoj sferi, zasnovanoj na znanju i inovacijama.

POBJEDA: Ponuditi naučnicima šansu da komercijalizuju proizvod, prema Vašim riječima, od esencijalne je važnosti kako bi Crna Gora mogla da izgradi ekonomiju zasnovanu na znanju. Kako ćete ovaj vid saradnje akademske zajednice i privrede unapređivati u narednom periodu?

DAMJANOVIĆ: Veoma bitan element u komercijalizaciji rezultata naučnih istraživanja biće uspostavljanje Naučno-tehnološkog parka sa svim potrebnim uslugama i infrastrukturom za ovu aktivnost.

Idealno mjesto za naučno-tehnološke parkove su kampusi univerziteta kako bi „privreda ušla u univerzitet“. Danas se govori o postojanju „ekosistema“, adekvatnog ambijenta u kojem svi akteri imaju važnu ulogu, jer put od ideje do proizvoda ili usluge nije nimalo lak u veoma konkurentnom i naprednom globalizovanom svijetu nauke i inovacija. Globalizacija, međutim, pruža i brojne prednosti, kao što je dostupnost informacija i mogućnost da se u određenom lancu vrijednosti koji postoji na drugom kraju planete ponudi neko tehnološko rješenje koje se kreira u Crnoj Gori, kao što to radi Slovenija. Saznati za ovakve prilike, kreirati proizvod ili uslugu visokog kvaliteta, povezati se, uspostaviti poslovnu saradnju – to su aktivnosti koje su u središtu naučno-tehnološkog parka. Kad budemo imali nekoliko dobrih primjera komercijalizacije, toćak će da se pokrene i dalje će aktivnosti ići mnogo lakše i same od sebe. Vjerujem da će mnogi studenti i mladi ljudi u ovakvoj vrsti ekonomije naći pravo mjesto za sebe.

POBJEDA: Uskoro se očekuje i usvajanje Strategije pametne specijalizacije za Crnu Goru. Zbog čega je ovaj dokument važan za našu državu?

DAMJANOVIĆ: Strategija pametne specijalizacije je recept Evropske unije da se trasira novi model ekonomskog razvoja baziran na domaćoj pameti i domaćim potencijalima. Zapravo, ova strategija predstavlja mehanizam povezivanja nauke i privrede. Njen razvoj je i osnovni uslov korišćenja evropskih strukturnih i kohezionih fondova. Crna Gora ima potencijal da usvoji prva, nakon država EU, ovu važnu strategiju. Sam proces izrade ovog dokumenta donio nam je mnogo – uspostavljena je saradnja ljudi iz različitih

sektora na način kako se to ranije nije radilo. Ovo je prva strategija koja je u potpunosti kreirana „iz zajednice“, u komunikaciji i saradnji poslovnih ljudi, profesora univerziteta, zaposlenih u državnoj administraciji, ali i predstavnika civilnog sektora. Više od 300 ljudi bilo je uključeno u njenu izradu, a polovina su bili predstavnici privrednog sektora. Zato vjerujemo da su definisani prioriteti oblasti u kojima Crna Gora može, ukoliko se fokusira, da kreira vrijednost visokog kvaliteta. Putem Strategije pametne specijalizacije regionu Evropske unije, kao i države kandidati, imaju iste ili slične prioritete, uspostavljaju zajednička tržišta, povezuju se i imaju pristup evropskim fondovima, ali i privatnim investicijama. Ovom strategijom definiše se tematski fokus aktivnosti istraživanja i inovacija, kako bismo djelovali skoncentrisano, udruženo i kako ne bismo rasipali nevelike resurse koje imamo.

POBJEDA: Što Vi smatrate najvećim uspjehom u ovoj

godini?

DAMJANOVIĆ: Najvećim uspjehom smatram uspješno realizovane konkurse za doktorska istraživanja i inovativne projekte, i to po najvišim standardima u kreiranju političkih instrumenata, njihovu uspješnu realizaciju i selekciju izuzetnih kandidata u oba konkursa.

Posebno sam ponosna i na značajan pomak u realizaciji projekta Međunarodni institut za održive tehnologije – krupne infrastrukture bazirane na najsavremenijoj tehnologiji, a ponosna sam i što će Crna Gora uskoro usvojiti Strategiju pametne specijalizacije.

Važan događaj u prošloj godini bio je i proširenje opsega korišćenja međunarodnih infrastrukture pridruživanjem Crne Gore najvećim evropskim istraživačkim centrima iz oblasti nauka o biološkim sistemima EMBL i EMBO, kao i pan-evropskoj naučnoj infrastrukturi za društvene nauke – Evropskom društvenom istraživanju.

POBJEDA: Šta je ono na što će Ministarstvo nauke staviti akcenat u godini pred nama?

DAMJANOVIĆ: Početkom 2019. okončaćemo i treći konkurs koji je raspisan tokom ove godine – za naučno-istraživačke grantove, čiji je cilj podsticanje kvaliteta u naučno-istraživačkom radu. Za ovaj konkurs opredijelili smo milion eura. Nadamo se da ćemo 2019. godine uspješno okončati i novi konkurs za centre izvrsnosti (koji je otvoren do 28. marta), inicirati novi ciklus konkursa za inovativne i doktorske projekte, kao i da ćemo pilotirati finansiranje inovativnih startapova u fazi testiranja ideje. Želimo da izgradimo dobar ambijent za inovativno preduzetništvo tako da ćemo se posvetiti realizaciji programa za startapove, zajedno sa kolegama iz drugih državnih organa, kao i samom zajedničkom startaperu. Međunarodni institut će ući u pripremnu fazu koja s tehničke strane mislim da neće imati poteškoća, ali ostaje nam važan posao da se na političkoj strani napravi iskorak i stabilni dogovor svih država regiona, potpisivanjem memoranduma o razumijevanju. Planiran je i zvanični početak nove faze projekta događajem na visokom nivou u Crnoj Gori, na kojem će, nadamo se, učestvovati i sam komesar za nauku i inovacije Evropske komisije Karlos Moedas.

POBJEDA: Što se do kraja iduće godine može očekivati po pitanju uspostavljanja Instituta?

DAMJANOVIĆ: Zahvaljujući podršci Evropske komisije, komesara za nauku i inovacije Karlosa Moedasa, odobrena su početna sredstva u iznosu od milion eura kako bismo počeli pripremnu fazu projekta, koja će trajati oko tri godine. Na nedavno održanom četvrtom sastanku Upravnog od-

bora u Beču odabran je koordinator, renomirani naučnik sa velikim menadžerskim iskustvom dr Horst Venger. U toku je uspostavljanje projektne grupe koja će raditi pripremnu fazu, što podrazumijeva izradu detaljnog tehničkog projekta, biznis plana za finansiranje infrastrukture i operativnih troškova, kao i utvrđivanje uslova za lokaciju. Dobili smo zvaničnu podršku menadžmenta CERN-a kao i menadžmenta GSI instituta u Darmštatu, tako da će sjedišta pripremne faze biti upravo CERN (za projekat akceleratora) i GSI (za specifikaciju istraživačkih komponenti).

Planirane aktivnosti tokom 2019. godine su od presudne važnosti za dalju realizaciju projekta. Potrebno je da ispunimo uslove da budemo uvršteni na Mapu puta za evropsku infrastrukturu (ESFRI Roadmap), što je ključno radi obezbjeđenja evropskih fondova za kasnije finansiranje u značajnom obimu. Jedan od uslova za apliciranje za ESFRI je utvrđivanje lokacije instituta, najkasnije do početka 2020. godine. Sve zainteresovane države regiona moći će da se kandiduju, a izbor će zavisi od obezbjeđenja najboljih uslova.

Tehnički projekat će biti radjen uz podršku eksperata iz CERN-a i GSI instituta, odnosno pokušaćemo da kreiramo tehnologiju za novu generaciju postrojenja za medicinska istraživanja i kancer terapiju pomoću težih jona. Sve ovo ukazuje koliko nam je pružena međunarodna podrška i da zaista imamo šansu da realizujemo krupnu infrastrukturu unikatnu u svijetu. Zato je od izuzetne važnosti da se ovakva šansa za naš region ne ispusti, odnosno da se na političkoj strani napravi iskorak i stabilni dogovor svih država regiona. **Jasmina BEHAROVIĆ**

I 2018. pozitivan bilans učešća u Horizontu 2020

POBJEDA: Prošle godine u ovom periodu Crna Gora je prema bilansu povlačenja sredstava iz programa Horizont 2020 bila veoma uspješna. Kako sada stojimo?

DAMJANOVIĆ: Učešće Crne Gore u konkurentnim segmentima programa Horizont 2020 od velikog je značaja i pruža mogućnost da se naši timovi uključe u najbolje evropske naučne mreže. Iako još očekujemo rezultate evaluacija nekih konkursa, imali smo pozitivan bilans učešća u ovom programu. Timovi iz naše države uključili su se u nekoliko novih projekata, sa statusom punog partnera ili treće strane. Riječ je o projektima fakulteta Univerziteta Crne Gore, Univerziteta Donja Gorica, Instituta za preduzetništvo i ekonomski razvoj, Kliničkog centra, Fondacije za promovisanje nauke, Instituta za biologiju mora. Od posebne važnosti je i to što je Horizont 2020 iskorišćen za obezbjeđivanje milion eura za pripremnu fazu projekta Međunarodnog instituta za održive tehnologije. Ukupna vrijednost tih projekata iznosi 1.538.000 eura.